

11. olvasólecke: Kivonat készítése – összehasonlító elemzés

A társadalomtudományok esetében gyakran előfordul, hogy egy témát különböző szerzők többféleképpen dolgoznak fel. Ez nemcsak attól függ, hogy kutatási tevékenységük kezdetekor más-más hipotéziseket fogalmaznak meg, hanem az alkalmazott módszerektől, a kutatási tevékenység időtartamától és attól is, odafigyelnek-e a tudományos megismerésnél elvárt általános követelményekre.

Célszerű ezért azt is megvizsgálni, melyek a hasonlóságok és melyek a különbségek egy-egy téma feldolgozása esetében. Így láthatjuk, hogy adott részterületet más-más fogalmi készlettel mennyire hasonlóan és mégis mennyire különbözőképp „dolgoznak fel” az egyes kutatók.

Amennyiben érvényesülnek a tudományos megismerés általános követelményei, valamennyi releváns megoldás lehet. Éppen ezért is, okulva a lentebbi példákból, célszerű mindig primer adatgyűjtést/adatgenerálást végezni kutatási tevékenységünk során.

<i>Cím</i>	Kumin Ferenc: Gondolatok média és politikai kommunikáció kölcsönhatásáról	Kéri László: Média, politika, pártok
Hasonlóságok		
Témaválasztás – kutatási terület	Politikatudományok – ezen belül a politikai kommunikáció részterület.	Politikatudományok – ezen belül a politikai kommunikáció részterület.
Figyelem felhívása – témajavaslat	<i>Kumin Ferenc</i> , mivel nem célja ebben a tanulmányában az összes, a térségbe tartozó ország médiarendszerének vizsgálata, leszűkíti azt Magyarország médiafogyasztási szokásainak elemzésére. Ugyanakkor felhívja a figyelmet egy lehetséges kutatási irányra. ¹	<i>Kéri László</i> a politika mediatizációjának vizsgálatokor a politika stílusának és tartalmának kapcsán szintén felhívja a figyelmet egy lehetséges kutatási irányra. Ő ezzel szintén nem kíván tanulmányában foglalkozni, mivel nem ez a célja. ²

¹ „Feltéve és megengedve tehát, hogy egy-egy régió vagy országon belül megfigyelhető sajátosan egyedi médiastruktúra kölcsönhatásban áll a politikai kommunikációval, Magyarország rendszerváltás utáni médiatörténete is új megvilágításba kerülhet. A vizsgálatot természetesen ki lehetne terjeszteni a kelet-közép-európai régió valamennyi országára is, de jelen írásban az egyszerűbb áttekinthetőség és a biztosabb talajon állás igényével meglegezőm a magyar összefüggések vizsgálatával.” KUMIN 2005, 114-115. pp.

² „Érdekes esettanulmány lenne annak vizsgálata, hogyan alakították át a parlamenti pártok legelső soraik összetételét a 2002-es kampány tanulságai nyomán. A részletekre nem kitérve, csupán a lényegre utalva: Medgyessy Péter felváltása Gyurcsány Ferencsel, valamint Kovács László utódlásának Hiller Istvánnal megkísérelt megoldása legalább annyira szimptomatikus, mint Orbán Viktor két és fél évig tartó szerepkeresési küzdelme önmagával, illetőleg saját politikai táborának igényeivel. De ugyanez a küzdelem látható a modern politikai feltételek között hoppon maradó Lezsák-csoport, valamint Dávid Ibolya és hívei között az MDF élet-halál vitáiban is. Az SZDSZ pedig 2005 tavaszán kényszerül rá, hogy elgondolkodjon, egykoron előnyösnek tartott politikai kommunikációs gyakorlatának a személyi és tartalmi tartalékait kimerítve merrefelé keresse a megfelelő megoldást.” KÉRI 2005, 87-88. pp.

Végjegyzetek	Bizonyos fogalmak, tényezők megmagyarázására, folyamatok értelmezésére használja, kiegészítve a törzsszöveget – klasszikus alkalmazás. ³	Bizonyos fogalmak, tényezők megmagyarázására, folyamatok értelmezésére használja, kiegészítve a törzsszöveget – klasszikus alkalmazás. ⁴
Fogalmak ⁵	Perszonalizáció, tabloidizáció.	Perszonalizáció, tabloidizáció.
Empirikus kutatási eredmények használata	<i>Kumin</i> a harmadik alfejezetben részletesen bemutat egy társadalomtudományi kísérletet , mellyel bizonyítja legfőbb hipotézisét: a politikai kommunikációnak lehet pozitív hatása. ⁶	<i>Kéri László</i> is épít más kutatási tevékenységére, melynek segítségével a média politizációjának egyik részét elemzi. ⁷
Módszertan	Leegyszerűsít: a médiafogyasztói csoportok meghatározásánál.	Leegyszerűsít: az utolsó témakörnél, a politikusi szerepkörök meghatározásakor „csak” az elemzésre szorítkozik. Az elméleti háttér ebben az esetben nem részletezi, mivel a vonatkozó forrásokat ő maga írta meg, melyet a 13-as végjegyzetében le is ír.

Cím	<i>Kumin Ferenc: Gondolatok média és politikai kommunikáció kölcsönhatásáról</i>	<i>Kéri László: Média, politika, pártok</i>
Különbségek		
Témaválasztás hipotézisek	– Politikatudományok - politikai kommunikáció: a politikai kommunikáció fejlődése (globális tényezők); magyarországi médiafogyasztási jellemzők (globális tényezők); a politikai kommunikáció bűnbak szerepének lehetséges meghaladása.	– Politikatudományok - politikai kommunikáció: három folyamatot vizsgál: hogyan hat a média a politikára (politika mediatizációja) és hogyan hat a politika a médiára (média politizációja). E kettőből kiindulva végül azt elemzi, a rendszerváltás óta eltelt tizenöt évben milyen szerepkörrel válhatott egy politikus sikeressé, ami hatással lehet a 2006-os választások eredményére.

³ L. mediatizált (3), magyar ügynöklista (5), telekommunikációs eszközök használatának módja (7). KUMIN 2005, 114. p.

⁴ L. médiaháború (2), új kormányzati kommunikáció (5), politika napirend (14). KÉRI, 2005 101. p.

⁵ Ez a hasonló elem annyira nem „meglepő”, mivel a fő kutatási részterület is azonos.

⁶ L. James S. Fishkin kísérlete. KUMIN 2005, 121-122. pp.

⁷ L. Terestyéni Tamás kutatócsoportjának munkájára. KÉRI 2005, 93. p.

A téma kijelölése	Idézzel nyit , amit minden egyes alfejezeten végigvezet és vizsgálja érvényességét.	Két konkrét esetből építkeznek – ezek csak kiindulópontként szolgálnak, de jó példák a média-politika alrendszerek kapcsolatára.
Módszertan	1. Elméletközpontú – bár van benne elemzés, alapvetően a politikai kommunikáció fogalma és értelmezése jelenik meg. 2. Történeti és politikatörténeti jellegű.	1. Elemzőközpontú . 2. Politika- és médiatörténeti jellegű.
Következtetések megfogalmazása	<i>Kumin Ferenc</i> legfőbb állításának bizonyításával zár. Nem ismétli meg hipotéziseit és nem foglalja össze a korábban leírtakat.	<i>Kéri László</i> a tanulmány nyitó gondolatával kezdi el újra, de magyarázatként, bizonyítékként teljesen más érveket használ. Munkáját a főbb gondolatok ismétlésével zárja le, egy újabb lehetséges kutatási irányt adva olvasóinak.

Cím	<i>Fricz Tamás: Régi elit az új demokráciában</i>	<i>Ilonszki Gabriella: Számít-e az elit folytonossága?</i>
Hasonlóságok		
Témaválasztás – kutatási terület	Politikatudományok – elitek vizsgálata részterület.	Politikatudományok – elitek vizsgálata részterület.
A téma kijelölése	Bár rögtön válaszol az általa megfogalmazott kérdésekre, rövid bevezetője végén részletesen leírja, minek az elemzésével kíván foglalkozni: az egyes témákhoz módszertant is kapcsol.	A kérdései vizsgálatához Ilonszki is kapcsol módszertant.
Módszertan	Elemző jellegű és elméletvezérelt.	Elemző jellegű és elméletvezérelt.

Cím	<i>Fricz Tamás: Régi elit az új demokráciában</i>	<i>Ilonszki Gabriella: Számít-e az elit folytonossága?</i>
Különbségek		
Témaválasztás – hipotézisek	A régi elit (Kádár-korszak nómenklatúrája) átmentette-e hatalmát a rendszerváltást követő demokráciába? Mi jellemzi az egykori elitet, annak csoportjait? Tudott-e alternatívát állítani a két jobboldali kormánykoalíciós időszak?	A szerző az elitek változásával és funkciójával kíván foglalkozni, mivel úgy véli az elitkontinuitás, illetve annak hiánya magyarázhatja az elitek diszfunkcionalitását.
A téma kijelölése	Ugyan megfogalmazza a hipotéziseit, de rögtön válaszol	A klasszikus megoldásnál marad.

	is rájuk a témakijelölő részben.	
Módszertan	A szerző az elméletet nemcsak „használja”, hanem szakmai-kritikai megközelítéssel alkalmazva, azt tovább is gondolja. Nem alkalmaz empiriát. A témához kapcsolódó elméleten túl az elemző résznél politikatörténeti és politikai szociológiai megközelítést használ.	Az elméleti áttekintésben is már megjelennek nemzetközi kutatási eredmények . A magyarországi elit vizsgálatok a szerző empirikus kutatási eredményekre alapozva elemez.
Elméleti háttér	A diktatúrából a demokráciába történő átmenet folyamata. <i>Fricz Tamás</i> a releváns szerzők (és az irodalomjegyzékben vonatkozó műveik) felsorolását követően kiválasztja kiindulópontját, melyet majd „tovább is fejleszt”.	Az elitek vizsgálatának iskolái . Az elitkonvergencia, az elitmegállapodás és a kvázi elitmegállapodás kategóriák jelentik az elemzéshez a kiindulópontokat.
Elmélet – empiria kapcsolata	A választott elméleti háttérnek megfelelően a magyarországi eseményeknél is használja (módosítva) az átmenet – demokratizáció – konszolidáció felosztást. Ezekhez az időszakokhoz kapcsolódóan veszi végig a főbb politikatörténeti eseményeket és az első (majd kisebb mértékben a harmadik) korszaknál végzi el a politikai szociológiai jellegű elemzést.	Mivel osztályozást alkalmaz (amelyeknél politikatörténeti megközelítéssel szintén bemutatja az egyes kategóriáknál a főbb eseményeket) az elmélet és a különböző panelkutatások eredményei összekapcsolódnak az összehasonlításoknál.
Fogalmak	A diktatúra-demokrácia fogalompárost használja.	Rétegzettebb fogalomhasználat: a diktatúra és a demokrácia fogalmak mellett használja az autoriter, a totaliter, a poszttotaliter rendszerkategóriákat is.
Végjegyzetek	Nincs.	Használja, de csak korlátozottan, ahogy erre fel is hívja a figyelmet a 4-es végjegyzetében.
Figyelem felhívása – témajavaslat	Nincs.	Következtetéseiben – a téma feldolgozásának specialitása miatt – új

		kutatási irányokat, terveket javasol. ⁸
Tartalmi különbségek - Következtetések megfogalmazása	<p>1. Fricz Tamás szerint a régi elit átmentette hatalmát a demokratikus viszonyok közé.⁹</p> <p>2. Fricz Tamás szerint a FIDESZ előzetesen felkészült a kormányzásra.¹⁰</p> <p>3. Fricz Tamás szerint a magyar és a többi kelet- és közép-európai országok esetében is valószínű, hogy a rendszerváltás után nem alakult a helyzet szerencsésen, mert hasonló módon mentették át hatalmukat az egykori elit.¹¹</p>	<p>1. Ilonszki Gabriella szerint a régi elit nem mentette át hatalmát.¹²</p> <p>2. Ilonszki Gabriella szerint a FIDESZ nem volt teljesen felkészülve 1998-ban a kormányzásra.¹³</p> <p>3. Ilonszki Gabriella nem von ekkora párhuzamot az egyes kelet- és közép-európai országok közé.¹⁴</p>

Ellenőrző kérdések:

1. Miért van szükség összehasonlításra?
2. Mit célszerű vizsgálni ilyen esetekben?

⁸ „Véleményem szerint eredményesebb kutatási és politikai irány lehet az, amelyben egyrészt elismerjük, kimondjuk a (kvázi) elitmegállapodás felfelcsúszását, és a konvergencia feltételeit keressük és próbáljuk meghatározni, másrészt pedig az elitteljesítmények hiányosságait elemző módon feltárjuk, ami nemcsak a rendszer működése szempontjából fontos, de végeredményben a különböző főbiák ellenszereként az elitkonvergencia érdekeit is szolgálja.” ILONSZKI 2003, 123. p.

⁹ „A régi, diktatórikus államszocialista rendszer nomenklatúrája masszívan átmentette a hatalmát a demokráciába is, sőt, a politika, a gazdaság és a média világában időnként még erősíteni is tudta hálózatait.” FRICZ 2003, 104-105. pp.

¹⁰ „A Fidesz 1994 óta tudatosan törekedett a kormányzati hatalom megszerzésére, s hamar átlátták azt is, hogy ehhez a politikai erőcentrum létezése mellett egy átfogó, az összes lényeges társadalmi szférára kiterjedő hálózat kiépítésére van szükség. 1994–1998 között ennek létrehozásában igen jelentős eredményeket értek el, így amikor 1998-ban átvették a hatalmat és megalakult az Orbán-kormány, nem nulláról indultak.” FRICZ 2003, 103. p.

¹¹ „Amennyiben a demokrácia cél is és eszköz is, akkor ez leginkább az esélyegyenlőség hitének és normatív erejének céljában és eszközében ragadható meg. Nos, ebből a szempontból Magyarországon – s valószínűleg a kelet- és közép-európai országok egy jelentős részében is – a rendszerváltás után nem alakult túl szerencsésen a helyzet.” FRICZ 2003, 104. p.

¹² „Például egy jelentős nemzetközi panelkutatás eredményeiből kitűnt, hogy a volt nomenklatúraelit karrierútját vizsgálva Magyarországon volt a legalacsonyabb a nomenklatúrából a politikába érkezők aránya a vizsgált országok közül. Miközben a volt nomenklatúra kb. fele az üzleti világba került és menedzser vagy hasonló beosztású gazdasági vezető lett, és csupán töredékük, 5,2%-uk talált utat magának a politika világába (Wasilewski, 1998:156)” ILONSZKI 2003, 114. p. és 120. p.

¹³ „Talán az 1998–2002-es kormányzati ciklus lóg ki a sorból, amikor az új kormánypártot meglepetés-ként érte saját győzelme, és egy nagy – de nagyrészt új és tapasztalatlan – frakcióval a háttérben nem tudott elegendő szakértelmet rekrutálni saját soraiból a kormányzati posztokra.” ILONSZKI 2003, 120. p.

¹⁴ „A poszttotalitárius puha diktatúrában a hatalom, illetve az ellenzék oldalán álló véleményformálók gyakran szimbiózisban éltek és dolgoztak. Az akkori politikai elit strukturális homogenitása és politikai osztály jellegű jellemzőin kívül pragmatikus jellemzőit és jelentős szakértelmét (Tócs, 1996) is meg kell említeni a sajátosságai között, különösen, ha a többi közép-kelet-európai rendszerrel hasonlítjuk össze. Magyarországon kisebb volt a súlya politikai-ideológiai, mint az adminisztratív- pragmatikus orientációnak. Przeworski érvelése (1991) a kommunista elit ideológiai és szervezeti hanyatlásáról világosan tetten érhető volt a magyar esetben.” ILONSZKI 2003, 112. p.

3. Ugyanahhoz a témához kötődő esetekben melyek a leggyakoribb egyezések az egyes tanulmányok között?
4. Minek köszönhető az egyezés?
5. Ugyanahhoz a témához kötődő esetekben melyek a leggyakoribb különbségek az egyes tanulmányok között?
6. Minek köszönhető a különbség?

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE